Nikola Minov

No. 6 Iunie 190[illegible]

APARE ODATĂ PE LUNĂ

LUMINA

REVISTĂ POPULARĂ
A
ROMANILOR DIN IMPERIUL OTOMAN

«Publicaţie a corpului didactic şi bisericesc român din Turcia»

Abonamentul în Turcia	piastri	Abonamentul în România şi străinătate	
Pe un an (un megid)	20	*Pe un an lei noui*	6.—
Pe 6 luni piastri	10	*Pe 6 luni* „ „	3.—

UN NUMĔR 50 bani (2$^1/_2$ piastri)

PENTRU ANUNCIURI 50 BANI (2$^1/_2$ PIASTRI) LINIA

Manuscriptele şi tóte comunicările referitóre la Redacţie şi Administraţie precum şi abonamentele pentru Turcia se vor adresa D-lui G. ZUCA, *profesor la liceul român* Bitolia (Monastir) : *iar pentru România şi Străinătate D-lor Fraţii* M. CRAJA, *comersanţi*, Bucuresci. *Calea Victoriei, 40*

MANUSCRIPTELE NEPUBLICATE SE ARD

Redacţia şi Administraţia: Bitolia (Monastir) Liceul Român

causă acésta în anii din urmă, doctorii au întrebuințat Drosera la bôlele de stomac. Drosera cresce în Europa în locurile nisipóse și băltóse. Perii frunzelor acestei plante scot acel licid de care, când insectele se lipesc, sunt atacate și disolvate servindu-le ast-fel cu o hrană delicióså. O bucată de carne muiată în acest licid, este atacată imediat și dispare.

Arborele cu pâine.

Numit în sciință *Artocarpus integrifolia*, el este fórte răspândit în insulele Oceaniei. Fructele lui sunt globulóse și în mărime întrec pepenele nostru. Sub pielea (tegumentul) lor se găsesce o pulpă désă, albă și făinósă. Când fructul ajunge la maturitate, devine suculent și galben. Fructele se recolteză în timp de opt luni consecutiv. Indigenii aleg momentul când fructele aŭ pulpă făinósă, le taie în felii mici, le coc la focul cărbunilor și ast-fel le mănâncă.

Arborele cu lapte, arborele vacei

Numit de călători *palo de vaco saŭ Piratinera utilis* în sciință, se găsesce în America echinoxială. Ori de câte ori se fac tăieturi în trunchiul lui, se observa ieșind un lapte des, dulce și nutritiv lăsând un miros de balsam fórte plăcut. Diminéța mai cu sémă, acest lapte este fórte abundent și atunci se observă venind indigenii din tóte părțile ca să-l culégă. Acest lapte vegetal are multe asemănări cu laptele animal. Lăsat în aer liber, el se acoperă cu o pieliță désă analógă cu acea din laptele nostru fiert și formeză brânza lor. Conține și pepsina, care atacă materiile albuminoide transformându-le în peptóne.

E. Ghicu.

DESCRIEREA

CÂTOR-VA

Comune Armânesci din Epir Aminciŭ (Mețova) [1]

Aminciŭ este un orășel coprins în Epir, provincia Imperiuluĭ Otoman (vil. Ianina). Acest orășel este situat pe piscurile Pinduluĭ în apropiere de frontiera Thesaliei, la jumătatea drumuluĭ între Ianina și Tricala.

Aminciŭ este înconjurat de lanțurĭ gigantice de munți care se desprind din Pind și care 'l încoronéză ca un arc de triumf. Aceste lanțurĭ aŭ o întindere fórte mare și o înălțime considerabilă.

Din muntele Pind isvoresce cincĭ importante rîurĭ: Arta (Aractos), Aspropotam (Achelous). Vovusa (Aos, Veneticu, care se consideră ca brațul drept al rîuluĭ Inge Cara-su (Aliacmum) și în fine Salambria (Pineus).

Lanțurile Pinduluĭ sunt împodobite cu arborĭ de diferite specĭĭ

---

[1] Asupra Aminciuluĭ și posițiunei sale geografice au scris mulțĭ, dar nu voi cita de cât pe ceĭ maĭ principalĭ și carĭ sunt: *Strabon, geografie; F. Barta, Coloniĭ romane în Grecia; Berard L'hellenisme contemporain; E. Reclus, geographie universelle; Felix Beaujour, voyage militaire dans l'Empire Ottoman; Jules Blanchard, le grec moderne; Courrier d'Orient, Aravantinos Cronicele Epirului, Guda; Paraleli vil; N. Iorghiadi, Tesalia.*

ca: pinĭ, fagĭ, stejarĭ, carpenĭ, ginnapenĭ, bradĭ, păducel, alun, platan, ferigă arborescentă etc.; apoĭ cu felurite florĭ, ca: garófa, iasmin, laleaua, viorea, guguce, culeastrand, vascantina etc. In pădurĭ se găsesc diferite animale sĕlbatice: urșĭ negrĭ și pestrițĭ, lupĭ, iepurĭ, vulpĭ, cerbĭ, capre sĕlbatice, căpriórе, mistrețĭ, piscĭ sĕlbatice etc. Dintre pasările ce populéză pădurile amintim mierla, privighetórea, cucul, vrabia, bufnița cucuvaia potêrnichea, turturica, pitulicea, ciocârlia etc.

Orașul are forma romboidală. O lature plecând din Giugu (Zigo) pisc fórte stâncos, situat lângă Liacmon se îndréptă către Nord-Est până în Catara (vechiul Acmon). O altă lature se întórce către Sud-Vest până într'un vêrf al munteluĭ Peristeri. A treia lature desfăcêndu-se de Peristeri înaintéză către Nord până în vêrful Chiru ce se ridică d'asupra monăstireĭ Sf. Atanase. A patra și cea din urmă lature, plécă din vêrful Chiru și se termină în vêrful Catara. Lanțurile carĭ forméză laturile rombuluĭ sunt în timpul vereĭ tapițate cu verdéță ce farmecă vederea. — Desuptul orașuluĭ șerpuesce în fundul uneĭ văĭ deliciόse, formată prin deschiḑĕtura unuĭ lanț al Pinduluĭ, Arta (Aractus) rîu care isvoresce de la extemitatea boreală, de la locul intitulat Polița, aprópe de o bisericuță numită Profetul Ilia. Cursul sĕŭ e repede și sgomotos în timpurĭ furtunóse și produce un murmur asurḑitor, de óre-ce lovesce în marĭ blocurĭ de piatră ce întâlnesce în calea luĭ. Acest rîu înconjóră Aminciŭ ca o panglică de aur și trece pe lângă treĭ monastirĭ și anume: s-t Athanase, s-ta Maria și s-t Nicolae. Aceste rîurĭ separă orașul în două mahalale marĭ una ce este spre Nord, numit *Gurinu*, fiind-că este încălḑită și luminată mereŭ de raḑele strălucitóre și binefăcĕtóre ale sóreluĭ, în timp ce cea l'altă numită *Chiare* este situată către Sud-Vest, nefiind încălḑită și luminată de raḑele sóreluĭ de cât prea puțin. Aceste două mahalale sunt puse în comunicațiune una cu alta prin două punțiĭ de piatră, una lângă sfântul Nicolae către Vest și cea l'altă lângă sfântul Atanase și sfânta Maria, către Est.

Amândouĕ mahalale sunt așeḑate în formă de amfiteatru pe coline, de o frumusețe rară, maĭ ales în timpul vereĭ, când parfumul diferitelor florĭ se rĕspândesce în aer; când pomiĭ sunt acoperițĭ cu fructe de tot felul; când ramurile sunt pline de cuiburile pasĕrilor care încântă natura prin ciripitele lor melodióse; când cursul liniscit și încet al Arteĭ murmură tainic pe cortișurile Pinduluĭ.

Am spus că orașul are forma romboidală și laturile acestuĭ romb sunt formate de povârnișurĭ stâncóse. Acum să vedem puțin natura acestor povârnișurĭ.

Panta de Sud-Est e uscată; numaĭ pe ici-colea se zăresc pinĭ și braḑĭ, fiind în acelaș timp brăzdate de torențĭ carĭ se nasc în timpurĭ ploióse și în epoca când zăpada se topesce. Toțĭ aceștĭ torențĭ merg să îngróșe apele rîuluĭ Arta. Pe acéstă pantă se găsesc două vêrfurĭ destul de înalte, unul numit Catara (vechiul Zacmon) și cel alt giugu (Zigo). Pe acĭ trece marea cale care unește

Epirul cu Tesalia (Aminini de o parte și Malacași de cea-l'altă). Acéstă cale este fórte anevoiósă în timpul iernei, din Noembrie până la finele luĭ Martie; de óre-ce cade multă zăpadă, și acoperind calea o face impracticabilă, ast-fel că relațiunile se întrerup, până când se îndreptéză timpul și hamaliĭ deschid calea, luând în spinare pe călătorĭ în locurĭ nestrĕbătute. De maĭ multe orĭ s'a întémplat să móră ómenĭ, carĭ vreaŭ să trécă giugu în timpurĭ furtunóse și recĭ, când zăpada acoperea cele maĭ înalte vêrfurĭ și când sufla véntul boreal.—De pe la mijlocul luĭ Aprilie până la finele luĭ August, acéstă cale este încântătóre, căcĭ presintă o priveliște măréță. De ambele părțĭ ferigele înverdite, pinĭ, piscărĭ (meresurĭ), micĭ rĕulețe ce șerpuesc pe iarba înflorită și sbârnăitul insectelor desfată pe călĕtorĭ. In fine maĭ ales diminéța, când apare aurora și natura se deștéptă din récórea nopțiĭ, iar miile de paserĭ intonéză melodiósele cânturĭ, este ceva măreț și fără asemănare.

Panta care se întinde către Sud-Vest, presintă un alt aspect, căcĭ pe acéstă pantă sunt risipite viile orașuluĭ, și copacĭ de diferite speciĭ; în fine este cu totul deosebită de cea-l'altă și nicĭ nu este atât de încântătóre.

Peste acéstă pantă trece calea care duce la Ianina, capitala Vilaetuluĭ, și în acelașĭ timp este o continuare a mareluĭ drum de la Giugu cu care se întâlnesc în mijlocul orașuluĭ de unde se desparte iarășĭ în altă ramură care apucă direcțiunea spre N. E. către Grebena și Salonic. Acéstă cale trece și peste a treia și a patra pantă care diferă pré puțin de cele-l'alte două.

Către Nord, dincolo de a patra pantă, se întind roditórele câmpiĭ, unde pasc turmele în timpul vereĭ, din Maiŭ până în Octombrie, când trec Giugu și se duc să ierneze în câmpiile Tesalieĭ.

Natura soluluĭ din Amimiu aparține sistemuluĭ cretain din era secundară. Rocele sunt formate din gresie, calcarurĭ, marnă și huilă (houille) în unele locurĭ. Aceste roce înclină în direcțiunea Nord-Sud.

V. Diamandi
Profesor la școla comercială din Salonic.

AUȘILI ASCĂPAȚĬ DI MOARTE

Iarba arauă nu chiare di ună óră din grădină. Lucrătorlu bun multu și asudă și mulțĭ añĭ ascéptă pân s'o veadă curată di ierburile care aduc zñie. Tut ași, lipsi s-treacă multu chiro pân si s-cură urutețle di tu adeturile vecĭle a ómenilor.

Sĭ spune că tu ună zămane era ună lege care nu lăsa ca aușiĭ s-bănează cama multu di 70 añĭ și orĭ-care ficior lipsea singur si'șĭ vatămă tatu-su cându aușa. Ca si ascapă di măratlu di auș lu hidea tu un coș și-lu aruca fără milă di pi chipita unuĭ munte înaltu tu un trap ahundos ca s-nu pótă si ascapă cu viața. Dupĕ mulțĭ añĭ, agiunse ca s-nu si s-veadă perĭ albu pisti loc și tute lucrele armasiră s-hibă duse sade dupe mintea a tinerilor. Curânu ómińi cama mintimeñĭ duchiră că fără di aușatic lumea s-dușea ambar ca racl u.